

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва та архітектури

ФІЛОСОФІЯ ТВОРЧОСТІ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни
для здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Дизайн»

Київ 2024

УДК 141
Ф51

Укладачі: І. В. Чорноморденко, д-р філос. наук, професор;
Г. П. Таран, канд. філос. наук, доцент;
В. Д. Хавроненко, канд. філос. наук, доцент

Рецензент К.М. Покотило, канд. філос.наук, доцент

Відповідальний за випуск І. В. Чорноморденко, д-р філос. наук,
професор

*Затверджено на засіданні кафедри філософії, протокол № 12
від 15 квітня 2024 року.*

В авторській редакції.

Філософія творчості: методичні рекомендації до вивчення дисципліни
Ф51 /уклад. : І. В. Чорноморденко, Г. П. Таран, В. Д. Хавроненко. –
Київ: КНУБА, 2024. – 12 с.

Містять тематику лекційних та семінарських занять з курсу
«Філософія творчості».

Призначено для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн».

© КНУБА, 2024

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-освітній зміст методичних рекомендацій структуровано відповідно до навчальної програми курсу і складається з тематики лекційних та семінарських занять, теоретичних тематичних завдань, переліку підсумкових питань та тематики рефератів.

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Філософія творчості» розроблені відповідно до кредитно-модульної системи навчання, складаються із двох модулів для одного семестру, що розраховані на 60 год з них 30 год аудиторні, а решта – 30 год відводиться на самостійне опрацювання запланованого до вивчення матеріалу. Форма контролю – диференційований залік.

Курс «Філософія творчості» є обов'язковим для вивчення студентів архітектурного факультету спеціальності «Дизайн». Він відноситься до особливої, специфічної галузі знань – знань, які хоч і не є науковими та все ж вкрай необхідними для того аби молода людина прагнула не тільки осягнути істину, але більшою мірою на шляху пізнання зреалізувати себе.

Вивчення дисципліни «Філософія творчості» спрямована на сучасну концепцію освіти студентів вищих навчальних закладів України, основою якої є ґрунтовна філософська підготовка у поєднанні з орієнтацією на світоглядно-філософські проблеми сьогодення. Метою курсу є ознайомлення з основними сучасними філософськими концепціями творчості як теоретичною основою мистецько-духовної культури.

Пропонуємо два основні модулі та чотири змістовні модулі на один семестр. У процесі навчання студент має виконати заплановане індивідуальне завдання, перелік тем до якого додається (дивись Методичні рекомендації до написання і оформлення реферату), а також публічно його захистити.

Рейтингове оцінювання навчальної роботи студентів відбувається за такою схемою: відвідування занять, виступи з науковими повідомленнями під час семінарського заняття, участь у обговоренні опрацьованого матеріалу, виконання індивідуального завдання (реферату), модульний контроль, підсумковий контроль.

Оцінювання результатів діяльності студента відбувається відповідно до наведеної єдиної уніфікованої семибальної шкали оцінювання (див. таблицю).

За національною шкалою, оцінка	За рейтинговою шкалою, оцінка	За шкалою ECTS, оцінка
5 (відмінно), (зараховано)	4,75-5,00	A (90-100)
4 (добре), (зараховано)	4,25-4,74	B (82-89)
	3,75-4,24	C (74-81)
3 (задовільно), (зараховано)	3,25-3,74	D (64-73)
	3,00-3,24	E (60-63)
2 (незадовільно), (не зараховано)	2	FX (35-59)
	не атестовано	F (1-34)

МОДУЛЬ 1 «ФІЛОСОФІЯ ТВОРЧОСТІ»

Змістовий модуль 1. Метафізика творчості

Лекція 1

Тема 1. Чи може бути філософія творчості. Чи може творчість бути проблемою? Абсурдність творчості. Репродуктивна і продуктивна творчість.

Семінар 1

Тема 2. Буття-можливість. Випадковість та необхідність. Перетворення як спосіб буття творчості.

Лекція 2

Тема 3. Абсолютне, відносне, іррелевантне. Історія творчості, написана нею самою. Самотність творчості. Її тотальність. Загальне, особисте, безумовне.

Тема 4. Свобода творчості. Свобода і воля.

Змістовий модуль 2. Творчість і психіка

Лекція 3

Тема 5. Фантазія та уява. Творчість як вихід і винахід. «Техніка» творчості. Протиріччя творчості і її «незаперечність». Проблеми сучасного мистецтва. Смерть мистецтва від ампутації уяви. Почуття і чуттєве як знахабніла свобода мистецтва. Хтивість сучасного погляду на людину.

Семінар 2

Тема 6. Славля творчості. Творчість і смерть. Смерть як творчість. Митець і самогубство.

Лекція 4

Тема 7. Банальність проблеми творчості, та її кінець. Подолання творчості. Натхнення і робота.

МОДУЛЬ 2. ТВОРЧІСТЬ У АРХІТЕКТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Змістовий модуль 3. Сучасне мистецтво і творчість

Лекція 4

Тема 8. Проблема смерті мистецтва і шляхи подолання історичної перспективи. Відношення мистецтва до кінцевої дійсності. Буття та Ніщо.

Семінар 3

Тема 9. Істина і мистецтво взагалі, й в архітектурі насамперед. Істина і примарність, видимість в мистецтві та мистецтва. Мистецтво як маячня. Транскреації мистецтва. Абсурдність творчості. Поетика архітектури.

Лекція 5

Тема 10. Догмати сучасного мистецтва. Мистецтво як консервативна сила. Абстрактність та конкретність. Самосвідомість істини та Краса мистецтва взагалі. Іронія как *ideatum* часу. «Время» як «архе» часу, що є невинним образом вічності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. АРХІТЕКТУРА ЯК ТВОРЧІСТЬ

Лекція 5

Тема 11. Історичні співвідношення філософії й архітектури. Спокуса та провина архітектури.

Лекція 6

Тема 12. Архітектура як становлення. Окупація простору. Архітектура як саморуйнівна сила. Повстання проти сили тяжіння. Формування почуття простору у часі. Втілення часу як протидія йому. Виховання погляду. Діяльність, залякла у наявному бутті. Архітектура як «хронотоп».

Тема 13. Архітектура і філософія у часі й просторі. Відтворення часу і простору. Проблема початку. Вічність та Нескінченність.

Семінар 4

Тема 14 Архітектура й натхнення. Архітектура як зовнішнє мистецтво. Ідея та ідеал. Ейдос архітектури. Просторова цілісність образу. Архітектура як процес. Домагання архітектури.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінар 1

1. Славилля творчості.
2. Творчість і смерть.
3. Смерть як творчість.
4. Митець і самогубство.
5. Банальність проблеми творчості та її кінець.
6. Натхнення та робота.

Семінар 2

1. Істина і мистецтво взагалі, й в архітектурі насамперед.
2. Істина і примарність, видимість в мистецтві та мистецтва.
3. Мистецтво як маячня.
4. Транскреації мистецтва.
5. Абсурдність творчості.
6. Поетика архітектури.

Семінар 3

1. Буття-можливість.
2. Випадковість та необхідність в творчості.
3. Перетворення як спосіб буття творчості.
4. Самотність творчості.
5. Тотальність творчості.
6. Загальне, особисте і безумовне в творчому процесі.

Семінар 4

1. Архітектура і філософія у часі й просторі.
2. Відтворення часу і простору.
3. Проблема початку.
4. Вічність та Нескінченність.

Семінар 5.

1. Архітектура й натхнення.
2. Архітектура як зовнішнє мистецтво.
3. Ідея та ідеал. Ейдос архітектури.
4. Просторова цілісність образу.
5. Архітектура як процес. Домагання архітектури.

Лекція 1. ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ ТВОРЧОСТІ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ

Питання до лекції 1

1. Дайте визначення поняттю творчість?
2. Коли вперше з'явилися спроби осягнути проблему творчості?
А. Новий час; Б. Античність; В. Середньовіччя; Г. Німецька філософія.
3. Коли виникає інтерес до постаті художника?
А. Античність; Б. Сучасна філософія; В. Відродження; Г. Середньовіччя.
4. Хто вважав що в основі творчості є світова Душа і є два роди творчості: божа і людська?
А. Сократ; Б. А. Августин; В. Ф. Бекон; Г. Платон.
5. Яка епоха характеризується теологічним підходом до творчості?
А. Відродження; Б. Середньовіччя; В. Новий час; Г. Античність.
6. Хто створив завершену концепцію творчості у 18 ст?
А. Шеллінг; Б. Фіхте; В. Кант; Г. Фейербах.
7. Хто з представників української філософії досліджував питання психології творчості?
А. Шевченко; Б. Франко; В. Сковорода; Г. Українка.

Лекція 2. КОНЦЕПЦІЯ ТВОРЧОСТІ В ФІЛОСОФІЇ ХХ СТ.

Питання до лекції 2

1. Хто з представників релігійної філософської думки значну увагу приділяв проблемі творчості?
А. Бловацька; Б. Рерих; В. Соловйов; Г. Флоренський.
2. Наука про творчі процеси мислення називається?
А. еврилогія; Б. дидактика; В. творча еволюція; Г. ейдетика.
3. Охарактеризуйте поняття творчий синтез?
4. Кому належить теорія про підвищення і спад волі? А. Грузенберг;
Б. Енгельмеєр; В. Ферсман; Г. Райнов.
5. У чому полягає полісемантичний феномен творчості?

Лекція 3. НАРОДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ І СВОБОДИ В АНТРОПОСОЦІОГЕНЕЗИ. СПІВВІДНОШЕННЯ ТВОРЧОСТІ І СВОБОДИ. СВОБОДА І ВОЛЯ

Питання до лекції 3

1. Свобода творчості – ваше розуміння.
2. Охарактеризуйте поняття воля.
3. Поясніть поняття свобода.
4. Що виступає символом свободи?
5. Що таке внутрішня свобода?

Лекція 4. ТВОРЧІ ЕЛЕМЕНТИ В СТРУКТУРІ ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ. ФАНТАЗІЯ ТА УЯВА. ПІЗНАВАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ СВІДОМОСТІ: ЧУТТЄВІСТЬ, РОЗУМ, ІНТУЇЦІЯ

Питання до лекції 4

1. Дайте визначення поняття фантазія.
2. Охарактеризуйте поняття уява.
3. Назвіть форми уяви.
4. Які існують форми уяви?
5. Які існують відмінності між фантазією і уявою?
6. Що допомагає формувати нестандартне мислення?
7. Охарактеризуйте поняття інтуїція.

Тема 5

1. Охарактеризуйте систему мистецтв.
2. Хто з філософів німецької класичної філософії вперше запропонував цілісну класифікацію в теоретичній площині? А.Кант, Б.Шиллер, В.Фіхте, Г.Гегель
3. Як мистецтво розподіляється за способом сприйняття? А. дотик, відчуття, споглядання; Б. інтелект; В. відчуття; Г. зір, слух, смак, запах
4. Назвіть основні праці Шиллера про соціальні та естетичні питання мистецтва?
5. Охарактеризуйте унікальність творчості Шиллера.

Тема 6

1. Дайте визначення терміну Обдарованість.
2. Дайте визначення терміну Здібності.
3. Дайте визначення терміну Талант.
4. Дайте визначення терміну Геніальність.
5. Охарактеризуйте перелічені вище явища за значимістю і в порядку формування у особистості.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ З КУРСУ ФІЛОСОФІЯ ТВОРЧОСТІ

1. Філософське поняття творчості. Творчість і діяльність.
2. Філософська концепція діяльності. Діяльність тварини і діяльність людини.
3. Народження творчості і свободи в антропосоціогенезі. Спонтанність і свобода. Знряддєвий характер діяльності і творчості. Роль соціальності.
4. Основні філософські концепції свободи. Співвідношення свободи і творчості.
5. Співвідношення матеріальної і ідеальної сторін діяльності у творчому акті.
6. Структура пізнавального акту і творчості.
7. Творчі елементи і структура чуттєвого рівня свідомості.
8. Структура раціонального пізнання і творчі елементи в ньому.
9. Інтуїція і уява в структурі творчих актів.
10. Філософські концепції свободи. Свобода і творчість.
11. Еволюція поняття геніальності.
12. Романтичний і реалістичний підходи до розуміння геніальності. Сутність та особливості генія.
13. Концепція Ч. Ламброзо («Геніальність і божевілля»).
14. Платонівська концепція людини. Розуміння творчості у Платона.
15. Концепція творчості Аристотеля. Космічний характер творчості. Ідея мімезису.
16. Середньовічні концепції людини і творчості. Творчість і Творіння.
17. Номіналістична концепція Творіння і її значення.

18. Гностична модель людини. Ідея саморяттування і творче призначення людини. Ідея історії.

19. Розуміння людини і творчості в епоху Відродження. Ренесансний гуманізм.

20. Витоки та основні принципи розуміння людини та Бога у філософії Ніколая Кузанського. Творчість людини і акт Творіння.

21. Раціоналістична концепція людини (Декарт, Спіноза) як розвиток платонівської моделі людини. Поняття творчість. Нові риси в розумінні людини у Лейбніца.

22. Зіткнення платонівської і гностичної моделі людини у Канта і Фіхте. Поняття діяльності та її роль. Людина і її творчість у філософії Гегеля.

23. А. Шопенгауер і початок некласичної філософії. Нові риси в розумінні людини і її творчості.

24. Розуміння людини у філософії Ф. Ніцше. Людини і надлюдина. Свобода і творчість як якості людини.

25. Поняття «творчої еволюції» у філософії А. Бергсона. Співвідношення людини і Абсолюту. Час, тривалість, простір.

26. Особливості розуміння людини, її творчість в філософії Г. С. Сковороди.

27. Т. Г. Шевченко: ідеї творчості як глибинної спорідненості людини із природою, народу як єдиного суверена своєї історії.

28. М. Драгоманов: ідея суспільного поступу через збагачення духовної культури і зміцнення соціальної справедливості, утвердження ідеї невід'ємних прав людини.

29. Леся Українка: усвідомлення суперечливості людського ставлення до світу, необхідність вибору життєвих дій.

30. І. Франко: про два фактори людства – матеріальні і духовні потреби людини і почуття, що поєднує людину з іншими людьми (голод і любов).

31. Концепції творчості у фрейдизмі.

32. Концепції творчості у екзистенціалізмі.

33. Поняття творчості у постмодернізмі.

34. Мистецтво як форма пізнання сутності людської особистості.

35. Роль творчої яви у мистецтві.

36. Раціональні та ірраціональні елементи художньої творчості.

37. Суб'єктивне і об'єктивне в художній творчості.

38. Концепції художньої творчості в історії європейської філософії.
39. Інтелектуальне та чуттєве у науковій і художній творчості.
40. Творчий аспект художньої діяльності. Фантазія і уява.

Список рекомендованої літератури

1. Герасимчук І.М. Філософія творчества: монографія / І.М. Герасимчук – К.: ЕКМО, 2006. – 320 с.
2. Босенко А.В. Случайная свобода искусства. – К.: Химджест, 2009. – 584 с..
3. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія [Текст] / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. – Київ: Абрис, 2002. – 742 с.
4. Бичко А.К. Філософія: підручник для студ. виш. закл. Освіти / А.К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.
5. Марчук М. Провідні філософські напрями (XX століття): навч. посіб./ М. Марчук, Б. Починок. – Чернівці: Рута, 2008. – 103 с.
6. Захара І. С. Українська філософія : навч. посіб. / Ігор Захара – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 354 с.
7. Чорноморденко І.В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: монографія / І. В. Чорноморденко. – Київ : КНУБА, 2010. – 360 с.
8. Рижко В. А. Неоконцептологія: монографія / В. А. Рижко. – Київ : Логос, 2016. – 604 с.
9. <http://library.knuba.edu.ua/>,
10. <http://www.wikipedia.org>,
11. <http://www.mon.gov.ua/>,

Навчально-методичне видання

ФІЛОСОФІЯ ТВОРЧОСТІ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни
для здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти спеціальності «Дизайн»

Укладачі: **Чорноморденко** Іван Васильович,
Таран Ганна Павлівна,
Хавроненко Василь Дмитрович

Комп'ютерне верстання *А. П. Селівестрової*

Підписано до друку 08.08. 2024. Формат 60 × 84_{1/16}.
Ум. друк. арк. 0,70. Обл.-вид. арк. 0,75.
Електронний документ. Вид. № 125/III-24

Видавець і виготовлювач:

Київський національний університет будівництва і архітектури
проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002